

Mateja Lešničar
Osnovna šola
Frana Roša, Celje

Ustvarjanje v oddelku podaljšanega bivanja

Povzetek: Eden glavnih elementov podaljšanega bivanja je ustvarjalno preživljanje prostega časa, zato otrokom vsak dan ponudimo različne kotičke. Kotički so lahko: stalni, občasni in priložnostni. Stalni so tisti, ki se skozi celo šolsko leto ne spreminjajo. Občasni kotički so tisti, ki se pripravljajo za daljši čas in so povezani s temo meseca. Priložnostni kotički pa se nanašajo na dnevno temo in pomenijo dodatno ponudbo in možnost večje izbire za otroke. Kotički so pomembni, ker uresničujejo otrokove pravice do izbire in drugačnosti v šoli, omogočajo večjo prožnost v vsakdanjem življenju, spodbujajo sporazumevanje, omogočajo igro in igralne dejavnosti po samostojnem učenju. **Ključne besede:** ustvarjalnost, kotički, kreativnost, delavnice, izziv, dejavnost. **Being creative in the after school care class. Abstract:** One of the key elements of the after school care class is to offer students to spare their free time in a creative way and that is why there are different nooks available. They could be permanent, temporary or occasional. Permanent are the ones which stay the same throughout the school year, temporary are connected to a certain monthly topic and occasional to a daily topic and provide additional offer and a wider choice for children. The nooks are important because they represent the realisation of the children's rights to choice and make a difference in school, enable flexibility, encourage communication and play after the individual learning phase. **Key words:** creativity, nooks, workshops, challenge, activity.

Uvod

Slika 1: Likovno ustvarjanje – jablana

Podaljšano bivanje je opredeljeno kot oblika vzgojno-izobraževalnega dela, ki ga šola organizira po končanem pouku za učence od 1. do 5. razreda. V podaljšano bivanje se učenci vključijo prostovoljno, na osnovi prijav staršev. Ti lahko od učitelja podaljšanega bivanja pridobijo informacije o otrokovem vedenju, vključevanju v skupino, njegovi samostojnosti in motivaciji ter odnosu do dela. Podaljšano bivanje je dejavnost, ki je namenjena tako učenju kot razvedrilu in sprostitvi. PB (podaljšano bivanje) zajema: kosilo, sprostitveno dejavnost, samostojno učenje in ustvarjalno preživljanje prostega časa. Ustvarjalno preživljanje prostega časa je dejavnost, ki je namenjena razvedrilu, sprostitvi in ustvarjalnemu počitku. Učenci se ukvarjajo z različnimi vsebinami po lastni izbiri. Lahko izbirajo dejavnosti s telesnovzgojnega, kulturnoumetniškega, delovnotehniškega, zabavno-igralnega, izraznoumetniškega in plesnega, raziskovalno-delovnega oz. ekološkega področja. Učitelj učence motivira za aktivno odzivanje na aktualne dogodke in jih vzpodbuja, da svoje izdelke predstavijo drugim.

Učiteljeva vloga je v podaljšanem bivanju zelo pomembna, saj učenca vedno usmerja v aktivnost z določenim ciljem, pri tem pa upošteva in omogoča razvoj otrokovih interesov ter sposobnosti.

Ustvarjalno preživljanje časa je eden glavnih elementov podaljšanega bivanja in od učitelja zahteva veliko raziskovanja, ustvarjalnosti ... Otroci so že utrujeni, zato potrebujejo dejavnosti, ki jih bodo sprostile, jim dale nove energije, jih motivirale. Učitelj v PB ima več svobode pri organizaciji dejavnosti kot učitelj pri rednem pouku, kar je sicer prednost, hkrati pa je tudi velika obveznost. Delo v PB namreč od učitelja zahteva veliko spretnosti, raziskovalnega duha, vsakodnevno komunikacijo z učiteljem, ki je skrbel za otroka pred PB, sodelovanje s strokovnimi delavci šole, prilagajanje trenutnim potrebam in željam učenca ter iskanje vedno novih možnosti za njegovo zaposlitev in sprostitev.

Cilji ustvarjalnega prostega časa so:

- učenci aktivno in usmerjeno preživijo prosti čas,
- kritično vrednotijo svoje delo in delo vrstnikov,
- organizirajo in izbirajo aktivnosti glede na svoje interese,
- razvijajo ustvarjalnost na kulturnem, umetniškem, športnem in na drugih področjih,
- utrjujejo znanja in izkušnje,
- svoje delo predstavijo skupini,
- širijo in bogatijo besedni zaklad,
- krepijo večšino vztrajnosti pri delu,
- zbirajo in spoznavajo ustrezne materiale,
- razvijajo ročne spretnosti, estetski čut, natančnost in aktivnost pri oblikovanju.

Pomen koticov

V razredu imam različne koticke, ki jih dnevno ali tedensko prilagajam učni temi. Navedla jih bom nekaj:

BRALNI KOTIČEK

V koticu učenci spoznavajo in berejo otroške revije, leksikone, leposlovje, poljudnoznanstvene knjige ... Skozi vse leto imamo bralni kotic, ki pa se čez leto spremeni v knjižnico. Na policah imamo stalno zbirko knjig in revij, učenci najljubše knjige prinesejo tudi od doma. Enkrat tedensko z učenci obiščemo šolsko knjižnico.

Slika 2: Obisk knjižnice

OBLIKOVALNI KOTIČEK

Otroci v koticu izdelujejo različne izdelke iz naravnega in odpadnega materiala. Pri tem spoznavajo njihove lastnosti in uporabnost ter razvijajo ekološko zavest. Naravne materiale naberejo v šolskem okolju, v gozdičku, včasih pa jih v šolo prinesejo tudi učenci. Izdelujemo različne živali iz drevesnih plodov in odpadnih jesenskih listov. Iz plastičnih lončkov naredimo Božičke, iz spodnjega dela plastenk kokakole pa prikupne pingvinčke.

Ker otroci radi oblikujejo, pri delu velikokrat uporabljamo plastelin, modelirno maso in glino. Iz modelirne mase smo izdelovali pugske, ki prinašajo srečo, iz glinice pa vazice za naše mamice.

LIKOVNI KOTIČEK

Otroci spoznavajo različne tehnike slikanja, risanja. Najraje raziskujejo z barvami, jim dodajajo mivko, sol ... Nastajajo čudovite slike, risbe. Ker sodelujemo s City Centrom Celje že več let, jim svoje risbe in izdelke ponudimo za dekoracijo v otroškem parku Jungla.

ŽIVALSKI KOTIČEK

V plastičnih posodah imamo razvrščene živali: domače, divje. Učenci v tem koticu razvrščajo živali glede na življenjski prostor in glede na to, ali je domača ali divja. Živali preštevajo in jim določajo vrsto (sesalci, žuželke, ptice, plazilci, dvoživke ...). Igra lahko poteka tudi tako, da damo različne živali v vrečko in otrok izžreba eno, jo opiše in poi-

menuje. Če živali ne prepoznajo, jo skupaj poiščemo v enciklopediji. Radi se igramo poimenovanje živali na določen glas: prvi glas – Ž (žaba, želva ...) ali na zadnji glas : – K (rak ...).

KONSTRUKCIJSKI KOTIČEK

Slika 3: Duplo kocke

V tem kotičku spodbujamo splošno ustvarjalnost in domišljijo. Otroci imajo na razpolago različne kocke, škatle, odpadno plastično embalažo.

PROMETNI KOTIČEK

Ker večina učencev sama hodi domov, se vsak dan pogovarjamo o prometni varnosti in prometni kulturi. V razredu imamo karte različnih prevoznih sredstev. Učenci jih razvrščajo po skupinah, jih poimenujejo in preštevajo. Iz lesenih domin naredijo cesto in iz lego kock sestavljajo vozila. Nekateri si naredijo iz kartona prometne znake, ki jih pobarvajo s flomastri.

IZDELOVANJE IZ HAMA PERLIC

Slika 4: Hama perlice

Hama perlice so pisani plastični tulci, ki jih učenci natikajo na že pripravljeno podlago. Motiv si lahko poljubno izberejo ali pa naredijo čisto svojega. Ko imajo narejeno, prekrijemo perlice s peki papirjem in prelikamo površino. Hama perlice lahko nizamo tudi na žico in dobimo čudovite obeske. Tako urimo ročne spretnosti, usklajujemo barvne kombinacije in razvijamo domišljijo.

KEMIJSKI KOTIČEK

Učenci so navdušeni tudi nad kemijskimi poskusi. Poskuse izvajamo v razredu in na prostem.

Vulkan

V stekleničko nalijemo nekaj milnice. Dva otroka pihata skoti slamici v stekleničko. Milni mehurčki kot vulkan bruhajo iz stekleničke.

Bojazljiv poper

V globok krožnik nalijemo 1-2 cm hladne vode. Ko se gladina tekočine umiri, enakomerno potresemo poper po vsej površini vode. Ražnjič palčko namočimo v milnico, dotaknemo se vodne površine in poper hitro odplava proti robu krožnika. Videti je tako, kot bi se prestrašil mila.

Poskočni špageti

Gazirano mineralno vodo prelijemo v čašo, vanjo damo špagete in počakamo nekaj trenutkov. Špageti se bodo začeli sami gibati po čaši gor in dol, kot bi poplesavali.

Kinder bombice

V čašo pripravimo vodno raztopino sode bikarbone in kisa. V polovico kinder jajčka vstavimo polovico šumeče tablete, v drugo polovico nalijemo raztopino sode bikarbone in kisa. Zapremo in postavimo na tla, pri tem pa pazimo, da nismo preblizu.

KOTIČEK ČAROVNICE VILME

Preden gredo učenci na jesenske počitnice, ustvarjamo v kotičku čarovnice Vilme. Prvi dan se našim v čarovnico Vilmo, ki otroke najprej lepo pozdravi in jih ogovori. Vilma jim pove pravljico, ki jo skupaj ob ilustracijah obnovijo, nato pa otrokom razloži, da bodo imeli vsak dan eno nalogo. Zadnji, peti dan, bodo imeli otroci posebno nagrado: šemljenje v čarovnice in čarovnike.

Delo poteka po dogovorjenem načrtu. Prvi dan Vilma pusti pismo na mizi. V njem piše: Izdelovanje pajkove mreže. Otroci morajo na črn šelehamer s svinčnikom narisati pajkovo mrežo. Z lesnim lepilom nato natančno narišejo mrežo. Še

predno se lepilo posuši, na šeleshamer posujejo zdrob. Zdrob se je prilepil na lepilo in nastale so čudovite pajkove mreže.

Drugi dan Vilma zapiše: Izdelovanje netopirjev iz tulcev.

Tulci so že prebarvani v črno, na šeleshamer pa morajo učenci prerisati po šabloni krila in ušesa ter jih prilepiti na tulec. Z belo tempero narišejo še oči in zobe. Nastanejo simpatični netopirji.

Tretji dan izdelujejo pajke iz odpadnega materiala. Učenci so zelo ustvarjalni, domiselni in tako nastanejo pravi mali pajki.

Četrty dan ob ilustracijah obnovimo pravljico, ki nam jo je prvi dan pripovedovala čarovnica Vilma. Naloga je: slikanje. Otroci najprej s črnim flomastrom rišejo po pravljici, nato pa z vodenimi in temperami pobarvajo narisano. Da so slike še bolj čarobne, jih posujejo s »čarobnim praškom«, s soljo.

Sledi zadnji, težko pričakovani dan. Nekateri otroci od doma prinesejo svoje kostume, se preoblečejo, našemijo. Učence poslikam po obrazu z obraznimi barvami, nato pa sledi rajanje ob glasbi.

Delo poteka nevsiljivo, spontano. Pri delu so učenci natančni in vztrajni. V projektnem tednu se učenci veliko naučijo in spoznajo marsikaj novega. Odpeljejo se v svet domišljije, kakršno poznajo le otroci.

Dan učencev

Slika 5: Dan učencev

Enkrat letno, tradicionalno v mesecu aprilu, organiziramo na naši šoli t. i. Dan učencev. Ta dan je

za učence od 1. do 9. razreda drugačen. Učenci so že teden dni prej obveščeni, kaj se bo ta dan dogajalo v šoli in izven nje. Na obvestilu, ki ga prejmejo, so vse delavnice podrobno opisane. Učenci se morajo prijaviti na eno izmed delavnic. K sodelovanju vabljeni so tudi starši, stari starši ... Na razpolago jim je najmanj 15 delavnic, izmed teh pa vsaj 6 športnih, ki se večinoma izvajajo izven šolskega okoliša: jahanje konj, bowling, kegljanje, paintball, košarka in med dvema ognjema. Ostale delavnice se vsako leto razlikujejo glede na ponudbo. V letošnjem letu smo imeli naslednje delavnice:

- pravljica Sovica Oka, slikanje po pravljici,
- izdelovanje origamijev,
- izdelovanje ročnih lutk in lutk na kuhalnici,
- oblikovanje iz modelirne mase,
- šivanje mošnjičkov,
- izdelovanje šatuljic iz gline,
- kemijski poskusi,
- peka peciva,
- bio namazi,
- plesna delavnica.

Ko se vsi učenci zberejo po končanih delavnicah, sledi presenečenje, ki ga pripravimo zanje. Letos nas je obiskal čarodej Andrej, lani pa 6pack Čukur. Učenci so z izborom delavnic zadovoljni, kar kažejo tudi ankete, s katerimi evalviramo dan.

Zaključek

Učenci radi ustvarjajo v kotičkih in sodelujejo v različnih delavnicah. Starši so zadovoljni z načinom preživljanja prostega časa svojih otrok, kar opazamo ob prihodu po otroke, po njihovem pripovedovanju in ogledu izdelkov.

Podaljšano bivanje je torej zagotovo tista oblika vzgojno-izobraževalnega dela na osnovni šoli, ki temelji na izkustvenem učenju in se uresničuje skozi različno učno projektno delo učencev, ki na različne, predvsem ustvarjalne, razvijajo spretnosti, širijo znanje, pri tem pa sodelujejo tudi z vrstniki. ■

Viri in literatura:

1. Kroflič, B. (1992). Ustvarjanje skozi gib. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
2. Koncept podaljšanega bivanja (2003). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.
3. Ivanc, A. (2003). Otrok in prostor. Vzgojiteljica – revija za dobro prakso v vrtcih.